لومړی برخه:

له «شاه شجاع» نه تر «ببرک شاه» پورې

پنځوس زره انګریزي پوځ ورپسې وو

«شاه شجاع» بېرته تاوول سپرد دفاع و

خو يو لک څخه خراسان ترمځ «ببرک» تر شاه ته

دا دی څکه «ببرک شاه» ها «شاه شجاع» و

موږ نه وایو چې تاریخ تکرارېږي خو له دې نه هم باید سترګې پټې نه کړای شي چې تاریخي هیوادونه د هغو پخو سیندونو تل او تلهلار ته ورته دي چې د پېړیو په پوړیو کې روانې اوبه په خپل قالب کې اچوي، تاریخي پېښې قالب بندي کوي او خپل ځانګړی اثر وربخښي؛ له دې ډول هیوادونو څخه افغانستان یو تاریخي او تاریخ جوړوونکی هیواد دی چې تمدن یې له تاریخ سره غبرګ رانښلېدلی او د شروندانه پنځوس زره کلنې نښې نیشانې یې په لاس کې دي. دا هیواد د پېړیو په اوږدو کې د رنګارنګ تېري کوونکو او اشغالګرانو تر یرغل لاندې راغلی دی خو د دې هیواد مسلمانو او مېړنیو زامنو د اتلتېرې شنډې کړې او یرغلګر یې په خپلو وینو لړلي دي.

لیرې نه ځو د موضوع د روښانتیا له پاره پر افغانستان باندې د وخت د لوی ښکیلاکګر قوت انګرېز لومړی تجاوز او د دې وخت د لوی یرغلګر قوت روس لومړی تېری سره پرتله کوو، سره له دې چې د دې دوو تېریو زماني فاصله د یوې نیمې پېړۍ شاوخوا ده خو ورته والی یې ډېر سره زیات او د توجه وړ دی:

انګرېزانو په ۱۸۳۹ع کال کې پوره ۱۴۵ کاله وړاندې له خپل تر پنځوس زره زیات لښکر سره د هیواد له ختیځ او جنوب ختیځ لوري څخه د «شاه شجاع» په نامه د یوه فراري سړي د حمایت په پلمه زموږ په هیواد راننوتل، د انګرېزانو تېري منطق دا و چې موږ «شاه شجاع» پر خپل موروثي تخت کښېنوو او د حالاتو تر کابو کېدو وروسته بېرته خپل هیواد ته ستنېږو. دا لښکر په ټولو عصري وسایلو

او نظامي تجهيزاتو سنبال ؤ چې لنډيز يې دا دی:

«د بنګال ډویژن د جنرال کاټن په قوماندانۍ ۹۵۰۰ تنه، د بمبئي ډویژن د سرجان کين په قوماندانۍ ۵۶۰۰ تنه، د جنرال د نکن زيرمه شوی لښکر ۴۲۵۰ تنه، د بمبئي زيرمه شوی لښکر ۳۰۰۰ تنه، د شاه شجاع لښکر ۶۰۰۰ تنه، دده د زوی تیمور شاه لښکر ۴۸۰۰ تنه، د پنجاب د سکهانو مرستي مسلمان لښکر ۶۰۰۰ تنه، د سکهانو قوت الظهر ۱۵۰۰۰ تنه، چې ټول يې ۸۰ توپونه، ۹۴۰ تنه توپچيان او ۵۹۰ تنه مهندسين درلودل، داټول عسکر ۵۴۱۵۰ تنو ته رسېدل چې ۱۲۰۰۰ تنه يې دلوازمو کارکوونکي او ۳۰۰۰۰ سره يې بار وړونکي اوښان درلودل، هر جګړن انګرېز يو نوکر درلود، هر فيل دوه مهتران او هر لښکر دوه سقاوان درلودل او لس بار وړونکي اوښان؛ هر اس يو مهتر درلود، د هرو شپاړسو تنو عسکرو يو آشپز او د هرو دريو اوښانو يو ساروان ؤ؛ ژرندګري، نانبايان، قصابان، خيمه وهونکي، کسبګر او خرڅوونکي هم پردې «مجلل» لښکر ور زياتېدل؛ اما انګريزي افسرانو هر يوه افسر لس اوښان، يوه ګاومیښی ریبرې، پنځه د سپرلۍ آسونه، دوه يابوګان او تقريباً شلو ويښت تنه کارکوونکي او خدمتګاران درلودل، وروسته انګرېزي ميرمنې هم له يو شهر ميشتي او هر يو او تخت روانونو سره په زيات تجمل سره د افغانستان ميلمستون ته راننوتلې. د افغانستان پر لارو باندې ددې «مجلل» اردو تېرېدل لکه د ملخانو سيل

داسې وې چې د هېواد په کليو او ښارونو رالوېدل او خولې، واښه او مېوې يې په خپله خښه کې له منځه وړل.» (افغانستان در مسير تاريخ، د ارواښاد غبار تأليف، ۵۲۳ مخ.)

همدا راز روسان په ۱۹۷۹ ع کال کې له خپل سل زرېز مجهز لښکر سره د افغانستان له شمالي او شمال لوېديځ لوري څخه د خپل يوه فراري څېره خور ببرک تزارمل د حمايت په پلمه زموږ په وطن رانوتي شول، د روسانو دتېري منطق هم دا و چې موږ ببرک د کابل پرتخت کښېنوو او د وضعې ترآرامېدو وروسته زموږ لښکر بېرته زموږ هېواد ته ستنيږي، دې لښکر مکمل عصري تجهيزات درلودل او په دې تېري کې هوايي تېری هم له دې کبله چې په دې يونيم سل کلن زماني واټن کې الوتکه اختراع شوې او پراختيا يې کړې وه، شامل و؛ سره له دې چې د روسي متجاوز لښکر د مهماتو جزئيات تر اوسه په لاس کې نشته خو په زرهاوو توپونه او ټانکونه ورسره وو، په سلهاوو الوتکې ورسره ملې وې او په دې سربېره يې ممنوعه کيمياوي او زهرلرونکې وسله هم له ځانه سره درلوده او په سلهاوو زره کله شينکوف او وړو کې وسلې يې افغانستان ته له ځان سره راوړې لې.

د هر لوی توپير چې په دې دوو تېريو کې موجود و دا و چې شاه شجاع د انګرېز د لښکرو په مخکښ صف کې د کندهار له لارې وطن ته راننوت خو ببرک تزارمل په افغانستان کې د روسي عسکرو تر شا ای پر ځای کېدلو وروسته د روسي الوتکې

په ټول بکس کې په پټه افغانستان ته را ننه ایستل شو. هدا
راز شاه شجاع خپله واکمني (!) په کندهار کې په یوه غونډه کې
اعلان او « تاج پوشي » ترسره شوه خوبرك د مسکو او تاشکند
له راډیوګانو څخه خپل ستلی رژیم اعلان کړ او د بریژنیف په ویاندې
یې د هیواد پلوړنې مراسم ترسره کړل.
انګریزانو د لاهور د دریې اړخیز تړون له مخې چې په ۱۸۳۸ ع کال
د انګریزانو، رنجیت سنګه او شاه شجاع ترمنځ شوی و، افغانستان
اشغال کړ او روسانو د هغه تړون له مخې چې په ۱۹۷۸ ع کال یې له
خپل بل نوکر « تره کي » سره په مسکو کې لاسلیك کړی و، د
افغانستان په اشغال لاس پورې کړ.
افغانانو ته کله چې څرګنده شوه چې د افغانستان واکمن شاه شجاع
نه بلکه مکناټن دی او انګریزان د هیواد په ټولو چارو کې لاس لري،
نو وسله یې راپورته کړه او په ټول هیواد کې یې په پاڅون لاس پورې کړ،
د دې ملي قهر منطقي نتیجه د ۱۸۴۱ ع کال د نوامبر د دوهمې نېټې ملي
پاڅون و چې د کابل او شااوخوا خلك د ملي مشرانو تر قوماندې لاندې
راپاڅېدل، د خپلو لاسو په وسله یې بالاحصار تر اور لاندې ونیو
او د هیواد پاکه خاوره یې د دښمن تر پښو لاندې په اور بدله کړه.
هدا راز له هغې ورځې نه چې روسانو د ۱۳۵۷ لمریز کال (۱۹۷۸ ع)
د غوایي د کودتا له لارې خپل نوکران واکمنۍ ته ورسول او زموږ
پر پاکه خاوره یې غیر مستقیم تیری وکړ او زموږ سیاسي سرنوشت
یې تر لاسه کړ. افغانانو د موضوع له درك سره سم ټوپك ته لاس کړ،

محلي قیامونو ورو- ورو د ملي پاڅون بڼه غوره کړه، عسکري او ملکي پاڅونونه وشول او د روسانو پر استعماري اداره وژونکي او درنې ضربې وارد شوې، په ۱۹۷۹ع کال کې پر افغانستان باندې د روسانو وسله وال تیري د عمومي انقلاب سبب شو چې ورځ په ورځ یې لمن پراخه او بري یې د توجه وړ شول او اوس لکه څرنګه چې د ۱۸۴۱ع کال د نومبر په دوهمه نیټه چې کابل د مجاهدینو تر محاصرې لاندې و، دا تاریخي ښار د اسلام او وطن د غازیانو تر زړورې محاصرې لاندې راغلی دی.

د شاه شجاع په دوره کې هم دولتي اداره او افغاني عسکر د انګریزانو په خدمت کې وو او اوس هم داسې ده؛ په هغې وخت کې هم دې خوار ساتل شوي حکومت او د پیاوړي ایمان په وسله سنبال ملت خپله تیره توره خپل دښمن ته وښوده او اوس هم.

هغه وخت هم د شاه شجاع بادارانو، برنس او مکناټن د مجاهدینو د تیري توري له لاسه یو په بل پسې د جهنم لاره ونیوله او اوس هم د ببرک بادارانو بریژنیف، اندروپوف د مجاهدینو د میړانې اوچریننکو او نه باور کید ونکو بریو له امله زړه چاودي د دوزخ کندې ته روان شول.

د انګریزانو په تجاوز کې هم هغه ټول انګریزي عسکر چې د لته بند له لارې نه کابل ته راغلي وو په هغه لاره کې جهنم ته ولیږل شول او اوس هم هغه روسي عسکر چې د سالنګ

د تونل له لارې کابل ته راغلي په همغه لاره کې جهنم ته ليږل کيږي .

د افغان او انګريز په لومړۍ جنګ کې د برنس او مکناټن تر وژل کېدو وروسته د شاه شجاع د وژل کېدو وار هم راورسېد او اوس هم د بريژنيف او اندروپوف تر نيه چاردي کېدو او جهنم ته تر رسېدو وروسته د ببرک تر ارمل د وژل کېدو موقع رالنډه شوې ده .

د شاه شجاع د ډرامې په پای کې بيا هم شاه شجاع د اميرانه وکړه چې د انګريزانو له هغه قرارداد نه يې غاړه وغړوله چې له ملي مجاهدينو نه يې ژمنه اخيستې وه چې انګريزان به شاه شجاع له ځان سره بيايي او افغانستان به دوی ته په برتانوي خاوره کې معاش ورکوي او په مقابل کې به دوی امير دوست محمد خان بيرته افغانستان ته را ستنوي خو شاه شجاع د دې تړون په خلاف له انګريزانو سره تر تلو نه په افغانستان کې وژل کېدلو ته ترجيح ورکړه او هلته د مجاهدينو په لاس د خپلې لويې ګناه په کفاره کې ووژل شو خو له ببرک سره د شجاعت هم نشته او چې دا نن روسان له افغانستان نه يېښې سپکولو ته اړ شي نو دی به روسانو ته زاری کوي چې تر ځان وړاندې ما له افغانستان نه وباسئ خو وخت به تر وخت تېر وي او روسان د خپل خصلت له مخې مغلوبيان په نيمه لاره کې پرېږدي نو بيا به دوی تري ځي او ببرک به جبراً مجاهدينو ته پرېږدي او بيا به هم د تيښتې له

دوهمه برخه:

دافغانستان دتاریخ دوې پاڼې

چې

دهرې پاڼې یو مخ تور او بل طلایي دی

د "انګریز" جهاني زور دلته او به شو
په "ناریو" د "تنزار" نوی لښکر دی

همغو سره د شاه شجاع په سرنوشت اوري او د مجاهدینو په لاس به د دوزخ کندې ته غورځول کیږي .

په نتیجه کې باید ووایو چې پر افغانستان باندې د روسانو لومړی تیری همغه لارچې یوه نیمه پیړۍ وړاندې د انګریزانو لومړی تیری وهلی وه ، په څنګ کې لري او موږ داسې ورځې ته ستر کې په لاریو چې دوې دواړه یو ډول پیل او پای تکي په خپل تاریخ کې سره وښیلو و او دواړ تلونکو تیري کوونکو له پاره یې د عبرت د یوه لوی درس په توګه پریږدو!

هو! دا ورځ ډېره لنډه او نژدې ده ځکه چې لوی خدای جل جلاله د حق او حق پالونکو ملګری دی :

لاتر اوسه یې ماغزه په قرار نه دي
چا چې ماس وهلی سر په سنګ دی

هغو سره د شاه شجاع په سرنوشت اوریي او د مجاهدینو په لاس به د دوزخ کندې ته غورځول کیږي .

په نتیجه کې باید ووایو چې پر افغانستان باندې د روسانو لومړی تیری همغه لار چې یوه نیمه پیړه وړاندې د انګریزانو لومړی تیری وهلې وه ، په ځنه کې لري او موږ داسې وړځې ته ستړګې په لار یو چې ددې دوو تیریود پیل او پای ټکي په خپل تاریخ کې سره وښلو و او د راتلونکو تیري کوونکو له پاره یې د عبرت د یوه لوی درس په توګه پریږدو!

هو! داوریځ ډېره لنډه او نرۍ ده ځکه چې لوی خدای جل جلاله د حق او حق پالونکو ملګری دی :

لانترا اوسه یې ماغزه په قرار نه دي
چا چې ماسره وهلی سر په سنګ دی

همځو سره د شاه شجاع په سرنوشت اوړي او د مجاهدينو په لاس به د دوزخ کندې ته غورځول کيږي .

په نتيجه کې بايد ووايو چې پر افغانستان باندې د روسانو لومړی تېری هم هغه لارچې يوه نيمه پيړه وړاندې د انګريزانو لومړی تيري وهلی وه ، په ځنه کې لري او هوډ داسې ورځې ته سترګې په لار يو چې د دې دوو تېريو د پيل او پای ټکي په خپل تاريخ کې سره وتبلو او د راتلونکو تيري کوونکو له پاره يې د عبرت د يوه لوی درس په توګه پرېږدو!

هو! داورځ ډېره لنډه او نژدې ده ځکه چې لوی خدای جل جلاله د حق او حق پالونکو ملګری دی :

لا تر او سه يې ماغزه په قرار نه دي
چا چې ماسره وهلی سرپه سنګ دی

»شاه شجاع« او »ببرک«

د

تاریخ په تله کې

(جالبه مقایسه او عجیب مشابهت)

لیکوال

حبیب الله رفیع

۱۳۶۴ / ۱۹۸۵

یوسفی بک ایجنسی

هغو سره د شاه شجاع په سرنوشت اوړي او د مجاهدینو په لاس به د دوزخ کندې ته غورځول کېږي .

په نتیجه کې باید ووایو چې پر افغانستان باندې د روسانو لومړی تېری هم هغه لار چې یوه نیمه پېړۍ وړاندې د انګریزانو لومړی تیری وهلی وه ، په ځنځ کې لري او موږ داسې ورځې ته سترګې په لار یو چې د دې دوو تېریو د پیل او پای ټکي په خپل تاریخ کې سره ونښلو او د راتلونکو تیري کوونکو له پاره یې د عبرت د یوه لوی درس په توګه پرېږدو!

هو! دا ورځ ډېره لنډه او نږدې ده ځکه چې لوی خدای جل جلاله د حق او حق پالونکو ملګری دی :

لا تر او سه یې ما غزه په قرار نه دي
چا چې ماته وهلی سر په سنګ دی

لومړی پانه

په ۱۹۳۸ کال پر افغانستان باندې د انګریزانو

لومړی تېری

او د ۱۸۴۱ کال د نوامبر په دوهمه نېټه د افغانانو

ملي پاڅون

په نولسمه پېړۍ کې په افغانستان کې د اقتدار جنګونو او د واکمنې کورنۍ ، کورنیو شخړو د افغانستان هغه پیاوړې ستروالې (امپراتورۍ) چې لوی احمد شاه بابا یې بنسټ ایښی وو ډېره کمزورې کا واکه او بې ځواکه کړه او ددې زمینه یې برابره کړه چې د روس او انګرېز ښکېلاکګرې ستروالې افغانستان د خپل استعمارې رقابت صحنه وګرځوي .

انګرېزانو ته د قدرت د وږي شاه شجاع پناه ور وړلو راوات حالات داسې وګرځول چې انګرېزان تر روسانو وړاندې شي او

د افغانستان په لاندې کولو سره د آموسیند ترڅنډو پورې
ځان ورسوي ، د ۱۸۳۸ع کال په جون کې له فراري شاه شجاع
سره د لاهور مثلث تړون کول د دې تجاوز عملي پیلامه وه ؛
انګرېزانو دیرې اعلامیې په ترڅ کې امیر دوست محمد خان په
دې تومتي کړېږي ګویا د روس په مرسته له افغانستان سره
د « پېښور » بیاترلاسه غواړي ، دوی په دې اعلامیه کې « بارکزي » سردارانو
د حکومت « غاصبین » وبلل او د افغانستان واکمني یې د « سدوزیو »
« قانوني حق » بلله ، د « بارکزو » په وخت کې یې د افغانستان
وضعه « ګډه وډه » وښوده او په اعلامیه کې یې زیاته کړې چې د اګدو ویې
هغه وخت له منځه ځي چې شاه شجاع د انګرېز په پوځي مرسته بېرته
په خپل « موروثي تخت » کښېنول شي او په دې توګه به د برتانوي
هند « تمامیت » تأمین او د افغانستان د ملت « اتحاد » به ټینګ
شي .

د همدې منطق په بناء انګرېزان پر افغانستان باندې
د تېري په تیاري بوخت شول ، د سفربري امرېې وکړ ،
د شاه شجاع په لاسلیک یې په افغانستان کې زیات شمېر ابلاغیې
نشر کړې چې پکې ویل شوي وو : د افغانستان د سلطنت حقیقي
او شرعي وارث « اعلیحضرت شاه شجاع د غازي احمد شاه بابا » لمسی د
او محمد زايي ورونه د تاج او تخت غاصبان دي نو دادی د افغانستان
« اصلي پاچا » له « خپل لښکر » سره د خپل پلرني تخت د نیولو
په نیت خوځېدلی دی او د هندوستان د انګریزي حکومت

لښکرې چې دی یې دروند مېلمه وُ دده په ملتیا کې ورسره روانې دي شوې په خپله پلرني تخت باندې دده «جلوس» و وینې او «مبارکي» ورکړې بیا به دا دوست لښکر بېرته له افغانستان نه ووزي او هندوستان ته به راوګرځي شي.

له شاه شجاع سره دا روان «مبارکي ویونکی» «دوست» لښکر چې تولهٔ شمېره یې شل او پنځوس زره یو سل او پنځوس تنه کېده او او یا توپونه او د وخت مدرنه او قوي وسله ورسره وه، له بشپړ و تجهیزاتو سره راروان شو، پتېیل شوې وه چې دا «محدودې قواوې» د خیبر له لارې ننګرهار او د سیند او بلوچستان له لارې کندهار ته ننوزي. د سیند له خوا راروانې قواوې د ۱۸۳۹ ع کال د جنوري په شلمه نېټه د سند د سیند شنه ووته را ورسېدې، په فروري کې تر سیند راپورې وتې او په ښکارپور کې له شاه شجاع سره یو ځای شوې، په افغانستان کې د انګرېزانو اصلي پاچا مکناټن چې ظاهراً د انګرېز د سفیر په توګه وُ، ورسره وُ.

د خیبر له لارې راروانې قواوې هم یوازې نه وې د شاه شجاع زوی شهزاده تیمور ورسره وُ چې په «ډېر و اعزاز» یې را روان کړی وُ.

انګرېزانو په خپل دې پروګرام کې هڅه درلوده داسې وښیي چې شاه شجاع د افغانستان «خپلواک» پاچا دی او ورسره راغلي انګرېزي لښکرې تر فرمان لاندې او خو ورځني مېلمانه دي. له همدې امله دوی په کندهار کې د شاه شجاع د

تاج پوشي په وخت انګريزي عسکر په داسې ډول د شاه شجاع
په مخ کې تېر کړل چې انګريزي بيرغونه يې د « احترام » په توګه
ځوړند کړي وو او کله چې دی پر تخت کښيناست د ده په درناوي
کې يې د توپونو (۱۰۱) ډزې وکړې ، بيا نو د انګريزي لښکرو
قوماندان جنرال کين او په افغانستان کې د انګرېز سفير « مکناټن
د پاچا « حضور » ته ورغلل او د انګرېز د حکومت په
نمايندګۍ يې مبارکي ورکړه ؛ په خپله افغانستان کې يې ملاسې
وکړل ، شهزاده تيمور يې چې زړه نيولی جامې يې اغوستې وې په
وليعهد مسند کښيناوه ، دوه اوخواؤ ته مأمورين او عسکر د
« احترام » په ډول ودرېدل او انګريزي افسرانو مبارکي ورکړې ،
دا د انګرېزانو د ټګ او زړه پرديو مخ او روپوش و ؛ د دې تر شا يې
جواسيس خواره کړل ، پيسې او آوازې يې خپرې کړې ، د کابل
د پاچا امير دوست محمد خان د واکمنۍ د نامشروع په سر خبر
کې يې د خلکو ذهنونه « تنوير ول » غوښتل ، مشران او محور خانان
او نوم لروونکي کسان يې په شاه شجاع راټولول ، څوک چې په پيسو او
دسيسو وغولېدل راټول او چا چې مقاومت کاوه له منځه يې وړل .
انګرېزان په داسې حال کې چې شاه شجاع يې په مخ کې راروان
و ، د ۱۸۳۹ ع کال د اپريل په ۲۵ مه نېټه کندهار ته ننوتل او
د حکومتي قواؤ له جزوي مقاومت نه وروسته يې کندهار تسخير
کړ ، د مې په اتمه نېټه يې د شاه شجاع تاجپوشي ترسره کړه او
نړدې يوه ورځ پخوا يې د افغانستان پردې خودمختار (۱) پاچا

یو او فقره این ترون لاسلیك کړي چې په هغه کې مثل شوي
وه ، انګریزي مسلمانه عسکر به د تل د پاره په افغانستان کې
پاتې او لګښت به یې د افغانستان له خوا ورکول کیږي ،
افغانستان به له بل یوه اروپایي هیواد سره هم روابط نه لري
او تجارتي چارې به یې هم د انګریزي دولت د ایلچي په خوښه
ترسره کیږي .

پرنګیانو له خپل دا وارد کړي پاچا سره په کندهار کې تر دوو
میاشتو تېرولو وروسته د کابل په لور د راتلو اراده وکړه ، په
کلات کې غلجیو خوړې ورې حملې پرې وکړې او کله چې غزني
ته راغلل له تړلیو دروازو سره مخامخ شول ؛ غلجیو ښا له خوا پرغل
پرې راووړ ، دوی سنګرونه جوړ ول او لا بریدې نه وو کړې
خو شاه شجاع په بیړه د انګریز قواوې ور واستولې او غافلګیرې کړل ،
غلجي غازیان یو برخه شهیدان او یوه برخه یې اسیر شول
چې دا اسیران هم د انګریزانو د کمپ په مخه کې د قربانۍ د پسونو
غوندې حلال او شهیدان شول ، انګریزانو غوښتل د « وحشت
له لارې افغانان ووېروي چې « تسلیم » شي او له جهاد نه لاس
واخلي . له انګریزانو سره د غزني ښار د ټینګې کلا د تسخیر
توان نه ؤ ، سردار غلام حیدر خان بشپړ نظامي ترتیبات نیولي
وو خو دوی له یوه بل سردار عبد الرشید نومي نه استفاده
وکړه ، د هغه د خیانت له امله یې د غزني ښار کابلي دروازه د شپې
له خوا والوزوله ، انګریزي قواوې کلا ته ننوتلې ، په ښار کې

دننه کوڅه په کوڅه د لاس او ګریوان جنګ پیل شو تر
دوولس سوو زیات کسان شهیدان شول ، جنګي بندیان
یې شاه شجاع ته ور وستل خوله خاخ کېدو سره یوه بندي پرېږغږ
کړ : " د پرنګي نوکره ! " او له دې سره ټول بندیان حلال کړای
شول .

امیر دوست محمد خان په ارغندي کې له خپلو عسکرو سره ناست
وو او د " څه به کیږي ؟ " انتظار یې یوست ، کله چې په غزني کې
د انګریزانو له وحشت نه خبر شو په ډېر تلوار یې عسکر
پرېښودل او د اوږه د کوتل له لارې د بامیان او خلم په لور روان
شو او " تېرېږ " ته یې په " ځریې " ترجیح ورکړه ، کابل یې واکمنه شو
او انګریزان له خپل را وستلي ټولواک (؟) سره په کابل ننوتل او د
بالاحصار په ارګ کې یې په بشپړه خاطر جمعي واړول . د کابل
خلکو لاس پوڅي پاچا ته په کرکه ، نفرت او حیرت کتل او انګریزانو
هم چې ځان پر افغانستان " مسلط " کنهلی وو نو یې د شاه شجاع -
ظاهري نازول او پاچا - پاچا کول هم پرېښودل او په ډېره بې
اعتنایي یې مستقیماً په حکمروایي لاس پورې کړ او مکناټن نور
په افغانستان کې " سفیر " نه بلکه " ټولواکمن " وو .

انګریزانو په افغانستان کې د خپلې دایمي استوګنې
په غرض په نظامي تأسیساتو او د قشلو په جوړولو لاس پورې کړ
او یو ښهر اضافي قواوې یې په دې نامه چې هوبهو عملاً له افغانستان
څخه وتو بېرته ولیږلې او د خپل واک او ځواک په استحکام یې لاس

پوري کړي .

له بلې خوا افغانانو د خپل خصلت له مخې خپل دښمن په خپل کور کې نشوی لیدلی ، د هېواد په گوټ - گوټ کې گنگوسې وې ، د تېنگار تیاری نیول کېده او د پاڅون ، د ملي غورځنگ او د ملي یون .

ددې لوی قیام لومړنۍ خښتې هماغه واړه محلي او خواره واره یرغلونه وو چې د کندهار - کابل پر لاره پر شاه شجاع او دده پر دوستو لښکر د کلات غلجیو پیل کړل ، په غزني کې خلکو مېړنی تېنگار او مقابله وکړه او کله چې شاه شجاع (!) او دده باداران په کابل کې استوګن شول د ژړملي خلك پاڅېدل چې په وحشت سره وکوتل شول ، بیا چې خپلواك (!) پاچا ننګرهار ته یو نمایشي سفر کاوه د کونړ خلکو د پاچا او دده د دوستانو پر ضد پاڅون وکړ چې د توپونو په خوله غلي کړای شو ، ورپسې جبارخېل پاڅېدل خو انګرېزانو په بېړه هر پاڅون ځای په ځای غلی کاوه د پاڅون یې هم غلی کړ ، افغانان ددې پر ځای چې دا « وحشت » یې وویروي نور هم جري او نړېوړ شول ، خوګیانو دې بېګانه دولت تر مالیې له ورکولو نه سر وغړاوه او د حصارك غلجي یو ځل بیا پاڅېدل او د کابل - ننګرهار لاره یې تر تهدید لاندې ونیوله ، دا د ۱۸۳۹ع کال خواره واره قیامونه وو ، ددې قیامونو نتیجه دا هم وه چې شاه شجاع (!) خپل ځان وپېژاند او پوه شو چې زه « څه یم ؟ » له مجاهدینو سره یې د تماس هڅه وکړه خو د انګرېز تر بشپړه څارنه لاندې

ځ او فرمانونه یې د انګریزانو لاسونو ته ولوېدل او یله نتیجه یې داوه چې په ۱۹۴۰ع کال کې د دې قیامونو لمن ډېره خوره شوه د حصارك د غلجیو جبهه پیاوړې پاتې شوه او په خوره کابل کې یې د یوه برید په ترڅ کې د انګریزانو لویه قوه تس نس کړه، همدا وخت د کوهستان او نجراو خلك هم را ولاړ شول او د جهاد ملاوې یې وتړلې، د کندهار خلك هم پاڅېدل او انګریزي فرماندار یې وواژه .

هلته امیر دوست محمد خان بخارا ته تر تېښتې وروسته بېرته شمالي ولایاتو ته راغبرګ شو او خلکو په مېړانه ملاتړ ورسره وکړ ، له کندز نه له پنځه زره لښکر سره بلخ ته روان شو ، له خلم ته هم پنځه زره لښکر ورغی ، لښکر یې له انګریزانو نه ماته وخوړه خو پاچا د کوهستان او کاپیسا مجاهدینو په بلنه شمالي ته راغی دلته نو ور مجاهدینو د ملي رهبر (!) په توګه ومانه او له انګریز سره بریالی جنګ روان ځ ، انګریزانو په جنګ کې شرمېدلې ماته وخوړه خو پاچا یو ناڅاپی د جنګ له مېدانه ورك شو، له خپل باوري دوست سلطان محمد خان سره د کابل په لور روان شو ، د ۱۸۴۰ع کال د نومبر په څلورمه نېټه کابل ته ورسېد ، ماښام دیګر مهال ځ ، مکناټن له ښکار نه ارګ ته روان ځ چې د پاچا ملګری سلطان محمد خان ورغی او ورته وې ویل : « امیر دوست محمد خان را ورسېد ! » مکناټن په وارخطایۍ وپوښتل « له لښکر سره ؟ » ده ویل : نه ! » . امیر ور وړاندې شو،

مکناتن ته ورغاړه ووت او قصر ته له ننوتلو وروسته یې
خپله توره مکناتن ته تسلیم کړه چې بیا تر معاهدو او مفاهمو
وروسته هند ته واستول شو؛ د شمالي مجاهدین د پاچا په ناڅاپي
ورکېدو پریشانه وو کله چې خبر شول: پاچا له کټلي میدان
نه دښمن ته تېښته وروکړه ډېر حیران شول خو پریشان نه شول
څکه چې د دښمن ماتول او د خپل هیواد آزادي کټل یې خپل اسلامي
او ملي فرض باله؛ دوی لکه زخمي زمري په خپل ټول قوت د دښمن
په عسکري قشله ورتوی شول، زیات شمېر یې د دوزخ میلمانه کړل
او پاتې تري وتښتېدل، هدا وخت په هلمند کې هم د جهاد یوه لویه
جبهه جوړه شوه او په ننګرهار کې سنګوخېل پاڅېدل چې په دې
د ول په ۱۸۴۰ع کال کې د جهاد لمن ډېره خوره شوه او د افغانستان
په هره برخه کې جبهې جوړې شوې.

د ۱۸۴۱ع کال ژمی له وړو - وړو قیامونو سره په آرامی
تېر شو خو په اپریل کې یې بیا قیامونه ګټهندی او بیا وړې شول،
له یوې خوا د جهاد حلقه لویېدله او په ټول افغانستان کې خورېدله
او له بلې خوا د مرکز (کابل) په لور دا حلقه د تنګېدو په حال کې وه
او د انګریزانو د تنفس لارې یې بندولې؛ د کلات غلجیو په اپریل
کې یوځل بیا په انګریزي قواؤ بریالۍ حمله وکړه، په جون کې د
کندهار علیزي پاڅېدل؛ انګریزانو په مجاهدینو کې د نفاق اچولو
له پاره کسان واستول خو بریالی نه شول. په هلمند کې له دښمن سره
خونړۍ جنګونه پیل شول، د غزني خلکو په جولای کې د کابل-

د کتاب نوم : ـــــــ شاه شجاع او برک شا

لیکوال : ـــــــ حبیب الله رفیع

د پښتی طرح : محمد روحانی میمنی

خطاط : ـــــــ شاه محمود پتنګ

ناشر : ـــــــ امان کتاب

د خپرولو نومره : ـــــــ (۱۴)

د چاپ کال : ـــــــ ه‍ ش ۱۳۶۴
ه‍ ق ۱۴۰۶
۱۹۸۵ ع

د چاپ شمیر : ـــــــ ۵۰۰ ټوکه

بیه : ۶ روپۍ

کندهار لاره بنده کړه او د انګرېزانو یوه لویه قوه یې چې کندهار ته تلونکې وه، تس نس کړه؛ د دسمبر په میاشت کې په کردېزکې د زاوې خلکو یو بریالی پاڅون وکړ، په ۱ اکتوبر کې د کوهستان او حصارک مجاهدینو په ګډه سره له کوهستان او تېزین نه تر بتخاک پورې د اتوله سیمه انګرېزانو ته د اور په تبه ېد له کړه، د انګرېز ورلېږل شوې قواوې یې وار په وار له منځه یووړې او د کابل په لوړ را لنډه شول، د اکتوبر په ۳۰ مه نېټه په بنار کې د سیاه سنګ په عسکري چوڼۍ مجاهدین لاس بري شول او نورو مجاهدینو په بنار کې دننه د یوه عمومي پاڅون په لټه کې وو؛ تر او سه د جهاد مشران په خپل - خپل ځای کې په جهاد بوخت وو، واحده رهبري او د جهاد د لار بنوونې له پاره یې قبلي مفاهمه نه درلوده، مجاهدینو ددې خلا د ډکولو له پاره هم کار وکړ، د ۱۸۴۱ع کال د نوامبر په لومړۍ شپه د مجاهدینو مشران د عاشقانو عارفانو سره لنډه په باغ نواب کې په یوه کور کې سره راغونډ شول؛ امین الله خان لوګری، عبدالله خان اڅکزی او نور د جهاد مشران د عمومي پاڅون د طرحې په جوړولو وغونډل؛ د جنګ قوماندان، نائب او یوه انقلابي شورا یې جوړه کړه، د دښمن مکتوبونه یې ضبط او مخابرې یې تر کنترول لاندې راوستې او په لوړ تدبیرې د قیام د بریالي کېدلو ټولې خواوې وسنجولې او بیا یې نوپرېکړه وکړه چې سبا به د نومبر په دوهمه نېټه (چې د عقرب له ۱۰ سره سمون خوري) ملي عمومي پاڅون کېږي؛

په پاك قرآن سوګند واخیست شو او سبا لمانځه مل عمومي قیام په ټولو جوماتونو کې اعلان او له لمانځه او دعا وروسته پیل شو ، دکابل ښار ټول دکانونه وتړل شول د « الله اکبر » ملکوتي غږونو د کابل ټوله فضا ونیوله . ، مجاهدین په خرابات کې د برنس په کور ورغلل ، ده د پیسو او رشوت وعدې ورکړې خو مجاهدین پرې ورتوې شول ، په کوډې اور پورې کړ او څو شیبې وروسته یې ګکرعه دکابل په څوکو کې څرول شوې وه ، په ښار کې د انګریزانو ټولو کورونو ته اور ورته شو ، مکناټن د بي بي مهرو قشلې ته وتښتېد ، له بالاحصار نه د انګریزانو یو کتڼک مجهز عسکر ښار ته راووتل ، څو له یا مونونه په ډبرو ویشتل ، اېشېدلې اوبه یې پرې راتویولې او سنجونه یې پرې راغورځول اوکله چې د مجاهدینو صفونو ته راورسېدل د لاس او ځړېدا ت په جنګ کې دا اوه سوه کسه د پسونو غوندې حلال او د دوږخ مېلمانه شول ، شاه شجاع خپل زوی تیمور د خلکو د آرا مولولو پاره راولیږه خوده چې وضعه ولیده مجاهدین یې د دښمن په مقابل کې تشجیع کړل او ځان ته یې نجات ورکړ .

انګریزانو کابل ښار له بالاحصار نه د توپونو تر اور لاندې ونیو ، خو دې توپونو د زړو د قهرېدلو او پاڅېدلو خلکو احساسات نور هم توپاني کړل ، داوخت د شاه شجاع د دربار افغاني کارکوونکو هم دجهاد صفونو ته راودانګل او دی یې یوازې پرېښود ، ۷۵۰ تنې ښځې هم له کورونو نه راووتلې او دمجاهدینو په صف ورګډې شوې ،

انګریزان د بی بی مهرو او نورو عسکري قشلو ته راغونډ شول او هلته یې دفاعي جنګ غوره کړ، د قیام مشران د جهاد او عملي جنګ مشران هم وو او د بیمرو ته د ننګ په ډګر ولاړ.

د نومبر په درېیمه نېټه د انګرېزانو دفاعي کلاوې هم بې نه شوې او مجاهدین ترې تاو راتاو شول او د او وخت د کوهدامن، کوهستان، غلجیو، لوګر، میدان، وردګو او ښار ته د نورو لنډو سیمو مجاهدین هم را رسېدلي او د کابل له مجاهدینو سره یو ځای شوي وو؛ د نومبر په شلورمه نېټه د انګرېزانو د غلې لوی ګودام او زیاتې جنګي کلاوې مجاهدینو لاندې کړې او د نوامبر تر اوومې نېټې پورې انګرېزانو ته یوازې بالاحصار او د بی بی مهرو لویه جنګي کلا ورپاتې وه.

انګرېزانو د جلال آباد یا کندهار له لارې د انګرېز د امدادي پوځ د راتلو انتظار درلود خو دا پوځونه هم مجاهدینو د کابل- ننګرهار او کابل - کندهار په لارو کې له منځه وړي وو. انګرېزانو په جنګ سربېره له دسیسو او پیسو نه هم کار واخیست او د جهاد لوی مشر غازي عبدالله خان اڅکزی د همدې خیانت ښکار شو او عبدالعزیز نومي د شاله خوا حمله پرې وکړه چې د نوامبر په ۲۹ نېټه داسې وخت چې د مجاهدینو مورال د تقویې له پاره په زخمي حالت کې له کوره راووتلی او په آس سپور و شهید شو؛ میرمسجدي خان مسموم کړای شو چې د نومبر په ۲۶ مه نېټه شهید شو خو جهاد غلی نشو او د نوامبر په ۲۵ مه او ۲۸ مه نېټه سردار

محمد اکبرخان او محمد شاه خان غلجی د جهاد په مشرانو ور
زیات شول او د اخلاپ ډکه کړه .

انګرېزان مجبور وو او د دسمبر په میاشت کې چې له هرې خوا نا امیده شوي وو سولې ته حاضر شول او د سولې د تړون یوه مسوده یې ملي مشرانو ته واستوله څو هغوی مقابلتاً مسوده تیاره کړه چې له افغانستان نه یې د انګرېزانو بې له قید او شرط وتل، افغانانو ته د درنې وسلې پرېښودل، بیا د افغانستان په لور د تلو له پاره کابل نه کنټل یې مهم ټکي وو؛ مکناټن د دسمبر په یوولسمه دا مسوده له ملي مشرانو سره لاسلیک کړه، مکناټن ډېر ژر له شوي تړون نه غاړه غړول غوښتل او د دسیسو له لارې یې نوي ارتباطونه ټینګول او د ملي مشرانو تر منځ یې درز اچول غوښتل چې دوی بیا په پټه کې په ډېر صمیمیت د انګرېزانو دسیسې سره افشا کړلې او د همدې منافقت نتیجه وه چې مکناټن هم سر پکې وخوړ او د دسمبر په ۲۳ نېټه د مجاهدینو تر تیغ تېر شو .

انګرېزانو سره له دې چې له کابل نه د وتو تړون لاسلیک کړی و خو بیا یې هم زړه ته نه لوېده چې یوه لویه استعماري امپراطوري دې د یوه وړه ملت له لاسه داسې شرمېدلې ماته وخوري نو د نوو قواو د رارسېدلو په تمه یې په وتلو کې ځنډ کاوه خو مجاهدینو فشار راوړی و چې ډېر ژر باید ووزي، د انګرېزي امپراتورۍ حیثیت نور د خوندي کېدو نه و، د ۱۸۴۲ ع

تقدیر داسې پېښه کړه چې د افغانستان بل همسایه استعماري قوت ته هم د تېري وار ورسید، د ۱۹۷۸ - او - ۱۹۷۹ع کلونو په اپریل او دسمبر کې یې پر افغانستان دوه پرلوین تېري وکړ. پر افغانستان باندې د انګرېز لومړی تېری او د روس لومړی تېری د زماني په لحاظ څه کم یو نیمه پېړۍ فاصله لري خو د پېښو تسلسل یې تر ډېره ځایه سره ورته دی او د تاریخ د تکرار بڼه یې غوره کړې ده نو ځکه موږ د انګرېز د لومړي تجاوز پایله هم دلته رانغاړو او د موضوع د بشپړتیا له پاره د روسانو د لومړي تېري پایله رااړوو او په تېریو کې یې مطالعه کوو.

کال د جنوري په ۶ مه نېټه د کابل تخلیه پیل شوه، په سره ژمي کې سره انګرېزان په بد حال په وتلو شول، د سمار له لمر ختو سره یې د کابل له قشلې نه په وتلو پیل وکړاو ترماښام لوېدو پورې یې قشله تخلیه کړه، مجاهدینو د وی ترو تلو وروسته قشلې ته اور واچاوه او د سرو لښکرو په رڼا کې تر ډېره ځایه دوی ځان ته لاره تاکله، انګرېزانو بیا هم تمه درلوده چې د ننګرهار نه به انګریزي قواوې ملاتړ وکړي او ماته به یې په بري بدله شي، مجاهدین پوه شول، د ورځې به یې د تړون په اساس د انګرېزانو ساتنه او ښارنه کوله خو د شپې به له خورد کابل نه ترجګدلک پورې محلي افغانانو یرغلونه پیل کړل او د دښمن عسکر به یې له منځه وړل، د جنوري تر ۱۳ مې نېټې پورې چې انګرېزان د جګدلک له غاښي اوښتل د انګرېزانو له اوولس زره لښکر نه یوازې ډ اکتر براېډن ژوندی پاتی و چې ننګرهار ته یې د انګریزي پوځ د تباهی خبر ورسولای شو.

په دې ډول پوې لویې امپراتورۍ له یوه وړه او بې پاچا ملت نه تاریخي او نه هېرېدونکې ماته وخوړه او هماغه وُ چې په ټوله نړۍ کې یې ماته شروع شوه او یو وخت داسې هم راغی چې د الوی استعماري ښامار زمونږ له کاونډ نه هم ورټول شو او په زرهاؤ میله له مونږ نه لرې ولاړ او د امستعمري یې له کومې څخه ووتلې.

کال د جنورۍ په ۶ مه نېټه د کابل تخلیه پیل شوه، په
سره ژمي کې سره انګرېزان په بد حال په وتلو شول، د سمبار
له لمرختو سره یې د کابل له قشلې نه په وتلو پیل وکړ او
ترماښام لوېدو وروسته یې قشله تخلیه کړه، مجاهدینو د وی
تر وتلو وروسته قشلې ته اور واچاوه او د سرو لښکو په رڼا
کې تر ډېره ځایه دوی ځان ته لاره تاکله؛ انګرېزانو بیا هم دا لوظ
چې د ننګرهار نه به انګرېزي قواوې ملاتړ وکړي او ماته به یې
په بري بدله شي، مجاهدین پوه شول، د ورځې به یې د تړون
په اساس د انګرېزانو ساتنه او څارنه کوله خو د شپې به له
خورد کابل نه تر جګدلک پورې محلي افغانانو یرغلونه پرې
کول او د دښمن عسکر به یې له منځه وړل، د جنورۍ تر ۱۳ مې
نېټې پورې چې انګرېزان د جګدلک له غاښي اوښتل
د انګرېزانو له اوولس زرېز لښکر نه یوازې د اکټر براېډن
ژوندی پاتې ؤ چې ننګرهار ته یې د انګرېزي پوځ د تباهي
خبر ورسولای شو.

په دې ډول یوې لویې امپراتورۍ له یوه وړه او بې پاچا
ملت نه تاریخي او نه هېرېدونکې ماته وخوړه او همدا غه وُ چې
په ټوله نړۍ کې یې ماته شروع شوه او یو وخت داسې هم راغی
چې د دالوی استعماري ښامار زموږ له کاونډ نه هم ووتول
شو او په زرهاؤ میله له موږ نه لرې ولاړ او د امستعمرې یې
له کومې څخه ووتلې.

دوهمه پانه

په ۷۹ - ۱۹۷۸ ع کلو کې پر افغانستان باندې د روسانو دوه پراوېز تېرى او د افغانانو ملي پاڅون

په شلمه پېړۍ کې هم کورنيو شخړو، اغتشاشونو او د واکمني کړيو د اقتدار، رقابتونو د افغانستان هغه ځوانه خپلواکي چې د لوى خداى جَلَّ جَلالُهُ په مرسته، د اعليحضرت امان الله خان په اراده او د ملت په همت تر لاسه شوې وه له خپل اصلي مسيرنه وايستله، افغانستان يې ديولا نبل محتاج کړ، د اقتصادي او فرهنگي پرمختگ لاسونه له هرې خوا را وتړل شول، زموږ خپلواکي تش په نوم پاتې شوه او د دې زمينه يې برابره کړه چې افغانستان د شرقي بلاک کوټې ته ور ټېل وهل شي.

داوخت د هند او پاکستان په آزادېدلو او جوړېدلو سره

انګرېز زموږ له ګاونډ نه تللي وو او هم د غربي استعمار ځنګښې
د امریکا په لاس کې وه ؛ امریکا له روس سره د نړۍ د
وېش (۱) په طرح کې افغانستان د خپلو ګټو له ساحې څخه ایستلی
و او له بلې خوا د روسانو سوړ او خونړی ښکېلاک زموږ په
پوله ولاړ و ، له غیرملي حکومتونو سره یې د دوستۍ په جامه
کې تړونونه کول ، د اقتصادي ، فرهنګي او نظامي بېلا بېلو
تشبثاتو له لارې یې په افغانستان کې ځان ټینګاوه ، له یوې
خوا یې زموږ عسکري ته لاره وکړه او له بلې پلوه یې په ۱۳۴۳ش/
۱۹۶۵ع کې د «خلق» د باند په جوړولو سره زموږ په هېواد
کې یوه پخه سیاسي اډه جوړه کړه ، که څه هم د «خلق» باند
له ملت نه تجرید و خو د روس په مالي او عملي سپورټ یې تادا و
پوخ شو او د بې تجربې ځوانانو په مغزونو کې یې ریښې وزغلولې
لکه څرنګه چې د ښکېلاک قانون دی په یوه امسا تکیه نه کوي
ځکه کېدی شي چې ورسته شي او اتکاء یې له منځه ولاړه شي
او هم ښکېلاک په یوه هېواد کې دوې رقیبې ډلې یا کسان ساتي
څو دواړه په رقابت سره یو تر بله ښې غلامۍ ته حاضر شي او
هم د قدرت په وخت کې یو په تخت کېنوي او بل له ځان سره
د ذخیره وساتي او که پر تخت ناست غلام غاړه غږوله او یا یې صادقانه
غلامي نه کوله نو په دې ذخیره غلام یې د فشار د قوې په حیث
وویروي او یا یې هم مستقیماً پر ځای کېنوي . دا کار په نولسمه
پېړۍ کې انګرېزانو هم کړی و ، د امیر دوست محمد خان د واکمنۍ په

وخت کې شاه شجاع د انګریزانو په غیږ کې ؤ او بیا چې کله
شاه شجاع پر تخت کښېنول شو نوا میر دوست محمد خان یې په غیږ
کې ورته کښېنولی ؤ. روسانو هم د یو هداسې هدف له پاره په
۱۳۴۵ / ۱۹۶۶ ع کال د خلق ګوند پر دوو برخو «خلق» او «پرچم»
وویشه ، د پرچم پالیسي یې داسې وټاکله چې له حکومت سره
هم لاره ولري ، بېرګه به له یوې خوا ظاهر شاه ته هرتي پاچا وایه
او له بلې خوا یې خپل ګوند له محمد داود سره لنډ کړ او د هغه تر
بشپړ حمایت لاندې راغی ، سردار داوُد د ۱۳۵۲ ش ۱۹۷۳ ع کال
کودتا د هدوی په ملاتړ وکړه او پرچمیان د وزارتونو پر څوکیو-
کښېناستل او خصوصاً د کورنیو چارو د وزارت له خوا اولسوالیو
په سلو کې نوي څوکۍ هدې پرچمیانو ته وسپارل شوې ، پرچمیانو
د رشوت اخیستلو او نورو فجایعو له لارې د سردار داوُد حکومت
ډېر بدنام او د خلکو نفرت یې ترې پیدا کړ ، دا د روسانو له خوا
ورسپارل شوی پروګرام ؤ ؛ داوُد ډېر ژر له خلکو نه تجرید
او د عام نفرت وړ شو ، خو کله چې داوُد په ځان پوه شو او غوښتل
یې چې له دې دام ته غاړه خلاصه کړي ، روس د خپلو ذخیره
ایجنټانو په وسیله په بېړنۍ او عاجل ډول د خلق او پرچم ګوند ونه
سره یو ځای کړل او د دواړو ګډ عمل له لارې یې د یوې خونړۍ
کودتا طرح وکړه ، روس په دې لوبه کې د پردې تر شا هر څه مهیا
او چمتو کړل او د پردې پر مخ د ۱۳۵۷ کال د ثور په اوومه نیټه
(د ۱۹۷۸ ع کال اپریل) خلقیانو او پرچمیانو خونړۍ کودتا

پیل کړه او څرنګه چې له یوې خوا د سردار داؤد حکومت له خلکو نه تجرید ؤ ، له بلې خوا یې ایدیالوژي او بې خاصیته ؤ ، له بله پلوه مهمې چارې د بې کفایته کسانو په لاس کښې وې او له بلې خوا داؤد ډېر مغرور او په ځان غاوره ؤ ؛ په یوه ورځ کې پرې بریالي شول او په دې وسیله روسانو پر افغانستان باندې په ۱۹۷۸ع کال کې خونړۍ خو غیرمستقیم تېری وکړ .

روسانو پر افغانستان باندې د دې په زور ورتپل شوي حکومت ترکیب په داسې ډول راوغښته کړچې د قدرت ټوله د خلقیانو لورته ورغونه کړي او د خپل استعماري پلان له مخې پرچمیان د اقتدار جنګ ته ارباسي ، بېرك له دې وېش نه ناراضه شو او یوځل بیا یې له خلقیانو سره زړه دښمني رانوې کړه او د روسانو د ترسره شوي هدف له پاره شوی اتحاد ګډوډ شو ، په هدې حالت کې روسانو ببرك له افغانستان څخه د سفیر په جامه کې وویست او د سفارت ترڅوا غلا ورو سته یې په خپل څنګ کې کښېناوه ، دا د روس له پاره خلقیانو ته د فشار ډېره ښه قوه وه ، که تره کی او امین به دښمې غلامۍ رول نه لوباوه نو بریژنیف به د ببرك سر له ګرېوانه ورته راوښوست او دوی به یې د رقابت په دنیا کې هرډول غلامۍ او لکه وهلوته اړکړل . خلقیانو د روس له قوماندې سره سم بېساری وحشت وکړ ، قتل عامونه یې وکړل ، په لسها ؤ زره بې ګناه افغانان یې ووژل ، کلی او ښارونه یې وران کړل او په نتیجه کې خلکو ملی پاڅون پرې وکړ او په څو میاشتو کې د خلقیانو تر نیمایي زیات

تړون

د هغو ټولو سپېڅلو شهیدانو

په نوم

چې په دې یوه نیمه پېړۍ کې یې

له انګرېزانو او روسانو سره

مقدس جهاد کړی دی

ح ، رفیع

عسکر او منصبداران مړه ، د خلقیانو حزبي غړي مردار او د هیواد زیاتې برخې آزادې شوې دا وخت له یوې خوا خلقیان د سقوط په پوله ولاړ وو ، له بلې خوا به د امین خودخواهی کله - کله د بې اجازې غیلو له پاره دی مخاوه او له بل لوري د خلق د غلامۍ دوره سرته رسیدلې او د لاس پاکولو دا دسمال نور زوړ شوی و .

د پېښو په نتیجه کې د شاه شجاعي تاریخ بیا تکرار را رسید لی و ، روسانو له فراري ببرک (کیدړې) سره افغانستان ته د روسي لښکرو د راننوتلو قرارداد وکړ ، پروګرام داسې و چې روسان به د انګریزانو په خلاف له ببرک نه وړاندې افغانستان ته ننوزي ، امین خاین به را نسکوروي ، عسکري قشلې به ونیسي ، راډیو به لاندې کوي او بیا به نو ببرک د روسې له راډیو نه خپل حکومت اعلانوي په همدې حال کې به د روسې د راډیو موجونه د افغانستان له راډیو سره یو کیږي او داسې به ښودله کیږي چې ګویا ببرک د افغانستان له راډیو نه غږیږي خو دا نقشه هم خدای رسوا کوله ، روسان د ځمکې او هواله لارې افغانستان ته را ننوتل ، امین یې مردار کړ خو عسکري قشلې یې لا بشپړې نه وې نیولې او د افغانستان راډیو لا عادي خپرونې کولې او امین د واکمنی خبر و ته یې نشر ورکاوه ، په همدې وخت کې ببرک له تاکل شوي پروګرام سره سم د مسکو او تاشکند له راډیو ګانو نه خپله وینا نشر کړه ، امین یې نسکور شوی وباله او ځان یې د انقلابي شورا (!) او د دولت مشر (!) اعلان کړ خو په همدې دقیقه

د افغانستان راډیو د امین د حکومت خبرې کولې او د روسانو دا پلان هم رسوا شو.

هو! د ثور تر خونړۍ کودتا وروسته چې هومره بې د روسانو غیر مستقیم تیری کېږو، روسانو د ۱۳۵۸ش (۱۹۷۹ع) کال د جدي په شپږمه نېټه پر افغانستان باندې مستقیم، بربنډ او له ټولو قوانینو او موازینو نه خلاف تیری وکړ، د دوی تر سل زرو زیاتې لښکرې پر افغانستان راواوښتې او له شانه یو وطنفروش ثاني شاه شجاع ببرک تراړمل پسې راروان و.

روسانو هم لکه انګرېزانو چې امیر دوست محمد خان له روس سره په هرسته تومتي کړی و، امین له امریکا سره په هرسته تومتي کړ؛ دی یې د «سي، آی، اې» ایجنټ وګاڼه او زیاته یې کړه چې که روسان افغانستان ته نه وی راغلی نو امین به افغانستان امریکایانو ته حواله کړی و(!؟) او بریژنیف خو واضح وویل چې: «دا تجاوز وقایوی تجاوز دی او هومره افغانستان ځکه نیولی چې روسیې ته د امریکې له خوا خطر متوجه و»؛ روسانو د خپل بې شرمانه تیري له پاره یو بل پروتوکول هم وراغوست او هغه دا چې هومره د افغانستان د قانوني حکومت (؟) په بلنه (؟) راغلي یو خو کله چې تري وپوښتېدل شول: د کوم قانوني حکومت په بلنه؟ ځکه که امین راغوښتي وای نو امین خان دربا ندې وا ته؟ او که ببرک دا کار کړې نو ببرک خو هغه وخت یو فراری و او د هیڅ ترون کولو صلاحیت یې نه درلود؟ دوی بې ځوابه وو خو ببرک

څومیاشتې وروسته په سپین سترګي وویل: زه د امین تر مرګه څو میاشتې وړاندې کابل ته راغلی وم، له ګوند سره په تماس کې وم او د ګوند غړو دا فیصله(!) کړې ده ادادی د تجاوز له پاره یو داسې شیرې پرتوګ چې تر څوا زیات یې هر څه ترې ښکاریږي!

تر دې وړاندې روسانو خپل تر لاس لاندې د تره کي او امین ګوډاګی حکومتونه په افغانستان کې د عدل او نیاو سمبولونه بلل او د دوی ټول فجایع یې د «امپریالیزم تبلیغ» ګاڼه، خو دیوې نوې لوبې له پاره سکوت مات شو او د روس نوي ګوډاګي سترګې پټې او خوله خلاصه کړه، په دې غلط فکر چې ګویا ځان به په خلکو ومني د امین په افشا کولو یې لاس پورې کړ او د روس د ټولو سپو خلقیانو د فجایعو نه یې داسې پرده پورته کړه:

« (حفیظ الله امین) چې د افغانستان استقلال له خارجي ارتجاع سره په سودا کې وا چاوه او زموږ د زرهاؤ ملیونو سره سم ثروت یې چور او حیف او میل کړ، د افغاني غیورو او ننګیالو خلکو غیرت، شرف او ناموس یې تحقیر او توهین کړل؛ د تل له پاره زموږ د ګران هیواد د ژوند له صحنې نه ایسته کړای شو...»

ده په یوه بله عالمانه وینا کې وویل: «که ... د افغانستان د شجاع اردو فداکاری او د شوروي دوروری او بې شایبې مرستې نه وای نو د غوایه بریالی انقلاب به خپل نوی پړاو ته نه وی ننوتلی او نن به ته یوازې په افغانستان بلکه په منطقه کې یوه لویه تاریخي فاجعه منځ ته راغلې وه، د ادراماتیکه اولویه فاجعه د امین د باند په وسیله

د امریکا د استخباراتي اداري سي . آی . اې ، د پیکن د رهبرۍ د توطیې ، د منطقې د ارتجاع ، د سادات ، اسرائیلو او د نورو ارتجاعي ځواکونو سره په ګړون او ګډون ، طرح شوې وه ، چې د هغې له مخې به د افغانستان نیم او سید ونکي له منځه وړل ، د هیواد خپلواکي ، ملي حاکمیت او ارضي تمامیت له منځه وړل کیده او حتی د ایران اسلامي نهضت چې د آیت الله امام خمیني په وسیله مخ ته راغلی ، کوتاه کیده او په سیمه کې تر چیلو نه لویه فاجعه پیښیدله (؟) » .

ده لکه شاه شجاع غوندې د روسانو د وحشي متجاوزو لښکرو په باب وویل : « د شوروی د وسله والو پوځ محدود دې قطعې (؟) چې د افغانستان .... د دولت په قانوني غوښتنه (؟) د بهرنیو وسله والو تیریو د دفع او له منځه وړلو او زموږ د هېواد د خپلواکۍ د حاکمیت او خاورې تمامیت د ساتلو له پاره افغانستان ته راغلي دي ... . تر هغه وخته به دلته پاتې شي چې د افغانستان نه د بهرنیو لمسونو ، لاس وهنو او تیریو کوچنۍ انګیزه ورکه او له منځه یوړل شي او ټولې بهرنۍ لمسونې ، لاسوهنې او تیري د بندولو له پاره ربښتیني او معتبر تضمین تأمین شي . »

ده په هغو لسهاوو زرو شهیدانو هم د مکر تمساحي اوښکې توی کړې چې خلقیانو د روسانو په قومانده او وسله شهیدان کړي وو ، د دوی فلخه (؟) یې واخیسته او په یوه وینا کې یې په پوره بې شرمۍ وویل : « ... تر هر څه وړاندې اجازه راکړئ چې د افغانستان د دیموکراتیک (؟) جمهوري دولت او حکومت د سیاسي کرښلارې تر وړاندې ګوتو مخکې د

ګوند د مرکزي کمیټې . . . د انقلابي شورا او حکومت او زما ببرک کارمل
له خوا چلېږي ژورې خواشينې او لويې خواخوږۍ او درناوي . . .
د هغو بې پايه اوښکو او په وينو ککړو او ښکو په مناسبت تاسو ته
وړاندې کوم چې د حبس او زندان، جبري مهاجرت او تبعيد، وحشيانه
او غير انساني زجر او شکنجې او زهوريد لسهاؤ زرو ميندو، پلرونو،
ورونو، خويندو، لوڼو، زامنو، ماشومانو د دسته جمعي شهادت
او وژنې له امله چې د حفيظ الله امين ميرغضب له خوا او د دې انسانانو
وژونکي جلاد په مستقيم امر او فتح ته شوي دي .» .

هدا راز لکه څنګه چې شاه شجاع خان د ملت ضد کانه همداسې يوه
وينا د ببرک له خولې هم وه . . . » په خواشينۍ سره بايد ووايم چې سره
له دې چې رهبري د کارګرې طبقې او ټولو زحمتکښانو په لاس کې ده
خو زموږ د دولت د اداري ماشين لا تر او سه تر ډېره حده د خلکو په
ضد دی .»

پر افغانستان باندې د روسانو له دې تيري سره داخل د ملت
د نوي ولاړېدنې او پاڅون ضرورت نه و ، د افغانستان ټول ملت په
تېرو يو نيم کال کې له خلقيانو سره د هيواد په بېلا بېلو برخو کې جنګېدلی
و ، ځای په ځای يې د خلقيانو لوی - لوی پوځونه له منځه وړي او ډېره
روسي وسله يې تر لاسه کړې وه ؛ د کېراڼې قتل عام ، د هرات قتل عام ،
د ننګرهار او د مزار د د هدادی د فرقو د بالاحصار د قشلې او د ريشخورو
د عسکري قيامونو کې ټول خلقيانو په وحشت سره ترسره کړي وو . د نورستان
کونړ ، څدراڼو ، وردګو ، باميانو او نورو ولاياتو سيمو قيامونه هم

شوي وو او مجاهدین وسله په لاس په سنګرونو کې ناست وو؛ د روسانو تېري د جهاد ساحه نوره هم پراخه کړه ، د ۱۳۵۸ ش (۱۹۸۰ع) د دلوې په میاشت کې په هرات او کندهار کې ښاریان راووتل شول او په شپو - شپو یې د «الله اکبر» مقدس او ملکوتي غږونه لوړ کړل او حکومتي تأسیساتو ته یې اور ورته کړ. په کابل ښار کې هم د همدې کال د کب په دریمه نېټه له ټول ښا نه د الله اکبر آسماني غږونه پورته شول د شیګردۍ قیود یې مات کړل ، د پولیسو له مامورینو نه یې وسلې تر لاسه کړې او سهار د وخته په ټول ښار کې مظاهرې راووتې ، دوکانونه له یوه سره وتړل شول ، د «الله اکبر» چیغې پورته شوې، د روس مرده باد ، ببرک مرده باد ، روس دې زموږ خاوره پرېږدي ! شعارونه ورکړل شول ، دولتي ودانیو او موټرو ته اور واچول شو او روسانو په ډېره وارخطایۍ ټانکونه راوایستل، پر ځینو د ځوانانو په شهید او نو لو لاس پورې کړ ، الوتکو الوتنې پیل کړې او د ورځ ګردۍ قیود ولګېدل ، چې په زندانونو خولې خلاصي کړې او په زرهاو افغانان ور واچول شول بندیان په شپو - شپو وړي وساتل شول ، په برقي ډنډو وو هل شول او راز - راز زجرونه ورکړل شول خود الله اکبر په ملکوتي غږ پیل شوی قیام ډېرې شپې دوامدار پاتې شو؛ د ۱۳۵۹ کال (۱۹۸۰) په پسرلي کې د پوهنتون او لیسو ځوانو او هلکانو د روس په ضد مظاهرې پیل کړې او د ګولیو په باران کې به ښار ته راوتل او د روس په ضد به یې شعارونه ورکول . خصوصاً په ځونو کې په زرهاو ملالۍ

راغرڅه شوې اوسيني يې ګوليو ته سپر کړي ، ډېر ظلمي اوځواني په نره شهيدان شول څو نهضت په مياشتو - مياشتو غلی نشو، پراخ شو، وسيع شو، د افغانستان کوټ - کوټ سنګر - سنګر او بچي-بچي يې عسکر- عسکر شو؛ دا برياليو اوقهرمانانو ته جهاد په نره دوام لري او دوام به کوي خصوصاً وروستي مياشتې د جهاد ډېرې بې ساري مياشتې دي او روس اودروس بچيانو يې لکه موږک غوندې په خپلو عسکري قرارګاوو کې محصور کړي دي .

تردې وخته پورې د انګريزانو او روسانو لومړنيو تېريو د يونيم سل کلنې فاصلې سره - سره يو بل ته سره ورته لاره وهلې خود روسانو د تېري موده ولې اوږده شوه ؟ دا يوه مهمه پوښتنه ده او د اوږدېدلو عوامل يې هم ډېر دي .

ددې او هغې جهاد لوی توپير دادی چې هغه وخت دجهاد قايدان اومشران له کليو نه را ولاړ شول ، خلک يې تنظيم کړل او د جهاد د پيل په وخت کې يو په بل پسې کابل ته ورسېدل او هلته په عين حال کې چې د جهاد مشران وو د جبهو قوماندانان هم وو ، د هغو مشرانو ډېروالی د تشتت اوتفرق له پاره نه بلکه ددې له پاره وُچې ديوه مشر په شهادت سره يې بل مشر ځای ډک کړي او دجهاد قوماندانې په لاس کې واخلي، هغوې په دی فکر کې نه وو چې د شهيدانو له پاکو وينو نه د موټرو، ماڼيو او مرفه ژوند خاوندان شي بلکه هغوې ترڅنګ وړاندې سرونه قربانۍ ته وړاندې کړي وو ، د هغوې ترڅنګ د دښمن

د نفاق او دړز اچولو لاس کار نشوای کولای او ډیر ژر به یې د دښمن د سیسې په صادقانه ډول سره افشاء کولې او په ګډه به یې د دسایسو او وساوسو مخه نیوله. هغوی په مقدس قرآن ټینګ ایمان درلود، سربښندل ورته آسان وو خو په قرآن او سوګند نه دریدل ورته کفر او له ایمانه تیریدل ښکاریدل.

خو ډیر متأسفانه د جهاد دا خوا بد له شوی ده، د جهاد مشران له افغانستان نه د باندې او د جهاد له سنګرونو نه دومره لیرې دي چې حتیٰ د ډیرو عزیزانو یې هم خوبونه نه رسیږي دوی د هجرت د دې له پاره نه دی چې د جهاد په صفونو کې ټینګښت راولي بلکه د دې له پاره دی چې د جهاد واحد صفونه په شوېرخو وویشي او کله ـ کله د دې زمینه هم برابره کړي چې یوه مجاهده ډله د بلې مجاهدې ډلې غاړې ته ولویږي، په ځینو مورچو کې سره وجنګیږي او اصلي دښمن تري پاتې شي، همدا راز متأسفانه د جهاد مشران د امارتونو په القابو کې د پاچاهۍ کلتور په تر لاسه کولو بوخت دي او د موټرو، ماڼیو، عیش، راحت او استراحت په لټه کې دي.

او هم متأسفانه دښمن د جهاد صفونو ته خپل اوږد او ناولی لاس را غزولی او په تفتین بوخت دی.

خوله دې مایوس کوونکو عواملو سره ـ سره د هیواد په ګوټ ـ ګوټ کې د جهاد ګړندیتوب موږ ډاډه کوي چې دا مقدس جهاد هم ډیرې پولې ته لنډ شوی او د عیش او نوش کې مصروف مشرانو

دریمه برخه :

د بالاحصار ننداره

سُرخرویي یې تل په وینو د دښمن ده
د کابُل بالاحصار کې دا اثر دی

په ځای به د جهاد مشري بیا هم هغو اتلو او قهرمانو قوماندانانو ته انتقالیږي چې په سخت ژمي، لوږو عزونو او هوارو د بنتوکې په جهاد بوخت دي او د ګولیو په باران کې د دښمن په لوري په وړاندې ورځي او سنګرونه یې یو پر بل پسې له منځه وړي.

هوښ باوري یو لکه څنګه چې انګریزانو شرمېدونکې ماته خوړلې همداسې شرمېدونکې ماتې ته روسان هم ور لنډ شوي او د تېرې وحشیانه څېړې دېر ژر په تېرېدو دي.

ومن الله التوفیق وعلیه التکلان.

په ځای به د جهاد مشري بیا هم هغو اتلو او قهرمانو قوماندانانو ته انتقالیږي چې په سخت ژمي ، لوږو، غرونو او هوارو د بنتو کې په جهاد بوخت دي او د کولیو په باران کې د دښمن په لوري مخ په وړاندې ورځي او سنګرونه یې پوړ پسې له مخه وړي .

هو نن باوري یو لکه څرنګه چې انګریزانو شرمېدونکې ماته خوړلې هداسې شرمېدونکې ماتې ته روسان هم ور لنډ شوي او د تېرې وحشیانه ځپې یې دېر ژر په تېرېدو دي .

ومن الله التوفيق وعليه التكلان .

فهرست

	مخ
سرلیک	
سریزه	۶
لومړۍ برخه:	
له شاه شجاع نه تر ببرک شاپورې	۹
دوهمه برخه:	
د افغانستان د تاریخ دوې پاڼې	۱۹
لومړۍ پاڼه : د انګریزانو لومړۍ تیری او د افغانانو ملي پاڅون	۲۱
دوهمه پاڼه : د روسانو لومړی تیری او د افغانانو ملي پاڅون	۳۶
دریمه برخه:	
د بالاحصار ننداره	۴۹
ضمیمه	۵۷

په ځای به د جهاد مشري بیا هم هغو اتلو او قهرمانو قوماندانانو ته انتقالیږي چې په سخت ژمي ، لوږو، عزونو او هوارو د بنتوکې په جهاد بوخت دي او د کولیو په باران کې د دښمن په لور مخ په وړاندې ورځي او سنګرونه یې یو پر بل پسې له منځه وړي.

هوښ باوري یو لکه څرنګه چې انګریزانو شرمېدونکې ماته خوړلې همدا شان شرمېدونکې ماتې ته روسان هم ور لنډ شوي او د تېري وحشیانه څپې یې دېر ژر په تېرېدو دي.

ومن الله التوفیق وعلیه التکلان.

د کابل د ښار دروازې غزه د تاریخي لړۍ په ختیځه پېلامه کې د بالاحصار پر تمېنه کلا دنګه غاړه ولاړه وه، ټول کابل یې تر نظر لاندې و، د کابل ښار ساتنې د پاخه سنګر په توګه یې په سلهاو کلونه خپله تاریخي وظیفه سرته رسوله او افغاني عسکرو ته یې د تل له پاره په خپل زړه کې ځای ورکړی و.

د ۱۸۳۹ع کال د اوړي یوه ډېره توده او دوپ ورځ وه، په اصطلاح پېریانو تنورونه اچولي وو، د خوب له لاسه هوا توره ښکارېدله او د رڼا په زړه کې یې یوه توره تیاره خوره وله، په هداسې یوه ورځ د بالاحصار دروازې پرانستل شوې، د افغاني عسکرو پر ځای نا آشنا پوځیان ورته را ننوتل چې سره ځونه سره ویښته او شنې وچې - وچې سترګې یې درلودې، دوی راغلل د افغاني عسکرو مورچې یې ونیولې او د کابل ښار څارنه یې له دې پاخه سنګرنه پیل کړه؛ دا د انګرېزانو د هغه شلو پنځوس زریز پوځ له ډلې څخه وو چې ظاهراً افغانستان ته د «دوست»(؟) لښکر په توګه د فراري شاه شجاع له خوا رابلل(!) شوي وو خو په حقیقت کې شاه شجاع

د دوی له خوا افغانستان ته راوستل شوی ؤ .

بالاحصار خپلو نویو میلمنو ته حیران ـ حیران کتل چې دد ې حصار له لمنې سره د توپونو په ډزو سره پاچایي سلامي وشوه او په دې وسیله په کابل کې د شاه شجاع خپلواک حکومت اعلان شو، پاچا اعلان صادر کړ چې : زه په خپل موروثي تخت کښیناستم او د دوستي قواوې (؟) زما د قانوني حق د راسپارلو له پاره راسره راغلې دي او کله چې زما تخت ټینګ او مخالفین وځپل شي بیا به دا دوستي قواوې بېرته خپل لوی هیواد ته ستنېږي !.

خو بالاحصار په ډېرو سترګو کتل چې ورته راغلي شین سترګي میلمنه د کورپه هرڅه واکداري کوي او د کور د میرمنې په توګه ځان ښیي او حتی د دې زړور (؟) پاچا د خولې خبرې هم د همدې له خوا دیکتې کېږي؛ دی چوپ او غلی ؤ خو دا راز په دې خاورینو دیوالونو کې محصور پاتې نه شو، خوړ شو او په ټول هیواد کې افشاء !.

د افغانستان میړني او په خپلواکۍ مین ملت د خپل کور غاصب ته له پخوا نه بد ورکی ؤ او س غوسمن او قهرجن را پاڅېد، د هیواد په کوټ ـ کوټ کې اوربلې ـ ورې غونډې وکړې، ورې غونډې پسې لویې شوې توحید شوې، سره غبرګې شوې، یو لاس شوې، تر کابل را چاپېر شوې، د بالاحصار د پخو دیوالونو غونډې یې د مقاومت انساني دیوالونه جوړ کړل،

راغونډ شول او د ۱۸۴۱ع کال د مني د نومبر د دوهمې نېټې د سهار په څرګ کې يې د قرآن کريم په حکمې رسم باندې د چغې ترې په کولوسره پاڅون وکړ او قيام او د بالاحصار لمنې ته يې لاس ور اوږد کړ، انګرېزان يې هم هلته ايسار کړل، په تشو لاسو خود مقاومت په پولادينو کاموبنو په وړاندې ورغلل، شهيدان يې ورکړل او قربانيان! او له همدې شهيدانو نه يې زينې جوړې کړې، د بالاحصار لوړو دېوالونو ته پورې ور وختل، ترې ور واوښتل، انګرېزان يې د اور په لمبو کې را ښکېل کړل، د بالاحصار لمن يې د دوی په وينو تکه سره کړه، او د دې تاريخي حصار پاکه غېږ يې د دوی له ناپاکو وجودونو څخه پاکه کړه.

بالاحصار ننداره کوله چې په فريب راغلی دښمن د توري په زور له بالاحصار څخه او بيا له افغانستان څخه وايستل شو او چا چې دا دوستان (؟) رابللي وو د هغه وينې يې هم له دوی سره ګډې کړې.

ډېر کلونه وروسته همدا شين سترګي ميلمانه يو ځل بيا راغلل، د بالاحصار لوړو ته يې پورته نشوی ختلی او د خپل قهر سېلو له پاره يې د اور لښتې ورته کړې. پوځ او سرلوړی بالاحصار د اور خوراک شو خو دښمن ته يې سر ټيټ نه کړ او په کنډ کپړ ځای په خپل ځای سرلوړی پاتې شو.

کلونه تېر شول او پېړۍ واوښتې بالاحصار همدا سې سرلوړی تر وتد تېراوه، د خپل وروسته پاتې هيواد ننداره يې کوله

خو د خپلو غیورو بچو میراني او غیرت یې زړه تکیه کړې وه.

د ۱۹۷۹ ع کال د وروستۍ میاشتې وروستۍ شپې ورځې او دڅمي ډیره یخه او خړه پړه ورځ وه، یخ په رګونوکې وینه وچوله د دسمبر ۲۷ ورځ وه چې یو ځل بیا د بالاحصار دروازې پرانستلې شوې، د افغاني عسکرو په ځای بیا هم نا اشنا پوځیان ورته راننوتل چې ددوی هم سرې محوزنه، سرې ویښته او شنې شنې سترګې وې خو فرق د ومره وُ چې هغه نا آشنا میلمانه د غربي بنګیلاک څخه وو چې د ختیځ له لارې هیواد ته راننوتي وو او دا د شرقي بنکیلاک بچو ښې وو چې د شمال له لارې یې هېواد ته رخنه کړې وه؛ دوې هم د افغاني عسکرو مورچې ونیولې او د کابل ښار خانه یې له دې پاخه سنګرونه پیل کړه، هو! دا د روس د هغه سل زر کسیز پوځ له ډلې څخه وو چې بیا هم افغانستان ته د دوست (؟) لښکر په توګه د فراري ببرک له خوا رابلل (؟) شوي وو خو په حقیقت کې ببرک دوی افغانستان ته راوستلي وُ.

بالاحصار بیا هم خپلو نویو میلمنو ته حیران - حیران کتل چې د بالاحصار له لوی لوړ سپیکرونه د ببرک خپلواک (؟) حکومت اعلان شو، ببرک وویل چې زه د تخت د مستحق په توګه رئیس جمهور شوم او دوستي قواوې (؟) د افغانستان د ساتلو له پاره راسره راغلي او کله چې مخالفین وځپل شي او د امپریالیزم لاس غوڅ ختمه شي بیا به دا دوستي قواوې بېرته خپل لوی اوسوله

دوست (؟). هیواد ته ستنیږي.

بالاحصار بیا هم کتلچي داخل راغلي شین سترګي مېلمنه م دکورد مېرمنې په توګه اختیارات په لاس کې لري او ببرک دیوه لوډسپیکر په حیث عور مبیږي، قلقلی کوي او کومی شلوي، دی بیا هم غلی اوچوپ ؤ خو په شااوخوا کې یې په دې ساړه ژمي کې تاوده سنګرونه جوړېدل اوفقط دوې میاشتې وروسته دحوت په درېیمه نېټه داسې هم وشول چې یوځل بیا لکه یونیم سل کاله وړاندې د کابل ښار د"الله اکبر" ملکوتي غږونو په سرواخیست او د هیوادخلک په خپل بې دېنه دښمن پسې په تش لاس راپاڅېدل او د دښمن له ټانکونوسره یې غېږې ورکړې، دا دول ولاړېدل یې بیا-بیا ولیدې او دېرځل د توروشپو په زړه کې داسې هم وشول چې د هیواد غیرتي زامنو بیا هم د بالاحصار لمنه ونیوه او د بالاحصار دیوالونه یې د دښمن په وینو ورنګول.

بالاحصار هره شپه او ورځ د همداسې پېښو تماشاچي دی خو دښمن د دېرو وینو له پاتې تنده ورځ په ورځ لازیاتیږي او داده دی چې هغه ورځ به هم دېر ژر را ورسیږي چې دا شین سترګي مېلمانه یوځل بیا په دسته جمعي دول دده په پښو کې قرباني شي.

نه یو سهار د بالاحصار د شرقي دروازې په لمنه کې تېرېدلم چې ور وې کتل په دروازه کې روسي عسکرو پېره کوله، په سترګو

ضمیمه

مې تیاره راغله خوچې لږ وروسته بیا څیړ شوم د دې
دروازې هغه د برین زمریان چې د افغانی عسکرو تر څنګ به
یې سرونه ښکاره ؤ بدل هم له منځه وړل شوي وو ، ما په
دې د برینو زمرو پسې د تأسف سرخوځاوه چې یو ناڅاپه
مې د « شهدای صالحین » په لوړ د بالاحصار په لوړه اوسلوړې
دیوال چې زوړ شوی ؤ خو نسکور شوی نه ؤ ، سترګې ولګیدې
بالاحصار ننداره کوله ، د لمر زرینو وړانګو یې د منځ دوړې
وړې شکې ځلولې اوپه دې ځلاکې یې د حال په ژبه ویل :
« خیر دی که دښمنانو زما د لمنې د برین زمریان له منځه
یوړل خوله مانه تاو راتاو د وطن زمري بچیان میړنی مقابلې
ته چمتو دي او ماپه دې سترګو لیدلي چې دا ځل به هم دا زمریان
داسې بریالی کېږي لکه څوځله چې د خپلو قوي دښمنانو په مقابل
کې بریالي شوی او په تش لاس یې خپل زوروړ دښمن زما په پښو
کې قربانی کړي دی ! » .

پښتو ته نه ځي هسکه غاړه به او سیږي
زمانه ده ، حادثې دي ، زموږ سر دی

(پای)

کال د جنورۍ په ۶ مه نېټه د کابل تخلیه پیل شوه، په سره ژمي کې سره انګرېزان په بد حال په وتلو شول، د سهار له لمر ختو سره یې د کابل له قشلې نه په وتلو پیل وکړ او ترلمر لوېدو پورې یې قشله تخلیه کړه، مجاهدینو د دوی تر وتلو وروسته قشلې ته اور واچاوه او د سرو لښکرو په رڼا کې تر ډېره ځایه د دوی ځان ته لاره تاکله؛ انګرېزانو بیا هم تمه درلوده چې د ننګرهار نه به انګرېزي قواوې ملاتړ وکړي او ماته به یې په بري بدله شي، مجاهدین پوه شول، د ورځې به یې د تړون په اساس د انګرېزانو ساتنه او څارنه کوله خو د شپې به له خورد کابل نه ترجګدلک پورې محلي افغانانو یرغلونه پیل کړي کول او د دښمن عسکر به یې له منځه وړل، د جنورۍ تر ۱۳مې نېټې پورې چې انګرېزان د جګدلک له غاښي او ښتل د انګرېزانو له اوولس زرېز لښکر نه یوازې د اکټر برایډن ژوندی پاتې ؤ چې ننګرهار ته یې د انګرېزي پوځ د تباهۍ خبر ورسولای شو.

په دې ډول یو لوی امپراتورۍ له یوه وړه او بې پاچا ملت نه تاریخي او نه هېرېدونکې ماته وخوړه او هماغه ؤ چې په ټوله نړۍ کې یې ماته شروع شوه او یو وخت داسې هم راغی چې د الوی استعماري ښامار زموږ له ګاونډ نه هم ورتښتول شو او په زرهاؤ میله له موږ نه لرې ولاړ او دا مستعمرې یې له کومې ځنې ووتلې.

د دنیا یا مه عظمت ته دې سجدې لګوي
د فرعونیانو د سرونو سلسله دې راځي

له سکندره تر چنګیزه انګریزه او روس پورې
ستا از هیبت ته د سرونو سلسلې دې راځي

بسم الله الرحمن الرحیم

تاریخ د ملتونو قدنما او حقیقت نما هنداره ده، دا هنداره پښتی ثبتوي او ښیي لکه څنګه چې دي هماغسې ښیي؛ تاریخ څوك بدلولی او غولولی نشي؛ همدا سبب دی چې د تاریخ قضاوت قاطع او پریکړی دی، نه په چا رحم کوي او نه له چا سره ظلم.

تاریخي ملتونه د خپل تاریخ له کړنو نه درس اخلي، د خپل پرون په ښېړه کې د خپل نن پل پوره کوي او د سبا په لور په ځغه او ټاکلي لاره یون کوي.

د افغانستان د تاریخي ملت تاریخ همداسې یو زوړ او له پندونو او درسونو ډك تاریخ دی، د ملت ډېر ښکرور او زورور راغلي څیني ضعیف النفس او ځان پلوري کسانو یې هوندلي خو د ټول ملت احیستل یا لاندې کول یې له وس نه وتلي او د افغاني تاریخ د ناموس خلاف وه او ده او په پای کې یې شرمیدلي ماتې حتمي وه او ده.

د پردو د تېري په مقابل کې زموږ د ملت ثابت دریځ زموږ د تاریخ په اوږدو کې ډېرې ورته پېښې زیږولې

او د ډېرو ښېلا ښېلو تېرېو سير او د پيل او پای تهکي يې سره غوټه کړي دي .

يو له دې مشابهتونو څخه پر افغانستان باندې يو نيم سلکاله ځنوا د انګريزانو د لومړي تېري داستان او جريان دی چې پر افغانستان باندې د روسانو له روان تېري سره ډېر ورته والی او مشابه اړخونه لري ، موږ په دې رساله کې همدا مشابهت څېړلی او يوه جالبه مقايسه ترې جوړه شوې ده .

دا اثر درې برخې لري : په لومړۍ برخه کې په نولسمه پېړۍ کې پر افغانستان باندې د انګريزانو د لومړي تېري او په شلمه پېړۍ کې پر افغانستان باندې د روسانو د لومړني تېري يوه لنډه پرتلنه او مقايسه ده چې يو ځانګړی مطلب دی مقدمه ـ بحث او نتيجه لري ، په دوهمه برخه کې په همدې دوو تېريو باندې په دوو بحثونو کې مفصله څېړنه ده چې په دې توګه لومړۍ برخه ددې برخې له پاره د ننوتلو او مدخل بڼه غوره کوي ؛ دريمه برخه بيا هم په همدې موضوع ليکل شوې او ددې اوږده بحث يوه ادبي نتيجه‌ګيري يې بللای شو .

موږ د تاريخ دا جالبه مقايسه او عجيب مشابهت په دې وخت کې چې له وحشي روسانو سره زموږ مقدس جهاد په بشپړ قوت او د لوی خدای جل جلاله په مرسته په بري روان دی ، د لوستونکو مخې ته ږدو او د تاريخ د تېر مسير په بناء د روسانو په محتومه ماته حکم کوو او خپلو درنو هيوادوالو او مجاهدينو ته دا ورياد ول غواړو

چې باید له تاریخ نه درس واخلي او د خپل وحشي دښمن د ماتولو له پاره له مغولانو، چارو، ایثار، فداکارۍ او لوړېپینې نه کار واخلي چې د دوی پلرونو د انګرېزانو د تېریو په وخت کې کارترې اخیستی وُ.

تر دې لنډې یادونې وروسته هو ددې کوچنۍ رسالې لوستلو ته رابولو او درسوانو د بشپړې ماتې په هیله د اسرېزه سره رانغاړو او په موضوع پیل کوو.

په مینه

ح، رفیع

پېښور، کوزتاکال

۱۳۶۳/۹/۸

لومړی برخه:

له «شاه شجاع» نه تر «ببرک شاه» پورې

پنځوس زره انګرېزي پوځ ورپسې وو
«شاه شجاع» بېرته تاوول سپر د دفاع وو
خپل ملک خراسان ترڅو «ببرک» تر شاه ته
دا دی څکه «ببرک شاه» هم «شاه شجاع» وو

شاه شجاع او ببرک

د تاریخ په تله کې

حالبه مقایسه او عجیب مشابهت

لیکوال: حبیب الله رفیع (۱۳۶۴)